

УДК 658.15 (075.8)

Перепада Ф. Л.

Маріупольський державний університет

Тонких Л. С.

Азовський морський інститут

Одеської національної морської академії

УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ НА ОПЛАТУ ПРАЦІ ПЕРСОНАЛУ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

Розглянуто проблеми планування обсягів операційних витрат на оплату праці персоналу промислових підприємств у зв'язку з показниками обсягів капітальних інвестицій у виробництво та обсягів реалізованої продукції. Запропоновано використання методів економіко-математичного моделювання, що дає змогу виявити взаємозв'язок між окремими факторами, які впливають на економічні результати виробничої діяльності промислових підприємств.

Ключові слова: промислові підприємства, планування витрат, капітальні інвестиції, заробітна плата, реалізована продукція.

Постановка проблеми. Сучасна діяльність промислових підприємств пов'язана з необхідністю забезпечення ефективного операційного процесу шляхом оптимізації обсягів поточних виробничих та адміністративних витрат та збільшенням виручки від реалізації продукції на ринку. З огляду на пріоритети формування операційних витрат підприємства, передусім зазнає змін його виробнича та кадрова політика, змінюється технологічний підхід до організації виробничого процесу, планування та забезпечення якості продукції. Таким чином, проблема визначення оптимальної структури виробничих витрат промислового підприємства, на нашу думку, виступає впливовим фактором успішної економічної діяльності в умовах відкритої ринкової конкуренції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика питання ефективного управління виробничими витратами на підприємстві знайшла своє відображення в роботах багатьох сучасних науковців, як вітчизняних, так і зарубіжних, зокрема: Каліні А.В., Гарасима П.М., Журавель Г.П., Хомина П.Я., Пантелєєва В.П., Чейза Р. та багатьох інших.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Зважаючи на здобутки провідних науковців у даній сфері, все ж недостатньо вирі-

шеною лишається проблема використання економіко-математичних підходів до формування оптимальної структури балансу операційних витрат промислового підприємства, що значним чином звужує потенційні можливості системи планування виробництва. Використання методів математичного аналізу дасть змогу підвищити достовірність оцінки стану та перспектив розвитку процесів, що розглядаються.

Мета статті полягає у проведенні загального аналізу структури операційних витрат промислового підприємства та визначенні взаємозв'язку основних категорій витрат підприємства відповідно до результатів його виробничої діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Промисловість України, незважаючи на складне економічне положення в цілому, на сьогодні характеризується доволі потужним виробничим потенціалом, що в сукупності з відповідним ресурсним забезпеченням, безперечно, є основою національної економіки в умовах трансформації світових ринків та глобалізації міжнародних економічних відносин. На шляху формування сучасних виробничих систем у вітчизняній промисловості постає першочергове завдання забезпечення високого рівня конкурентоспроможності власної продукції, що має відповідати всім вимогам сві-

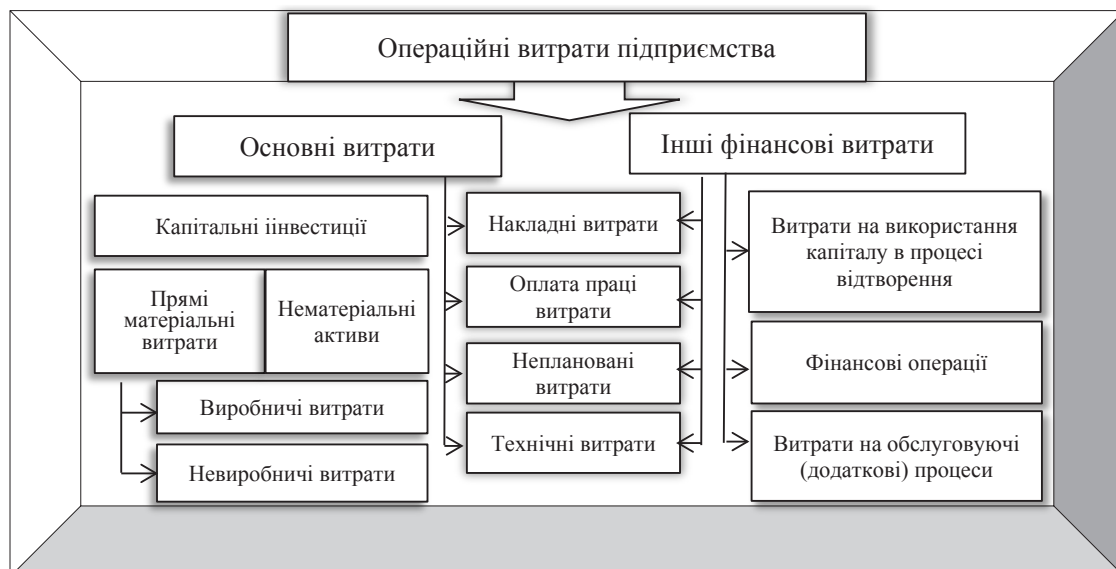


Рис. 1. Класифікація операційних витрат на виробництві

тових ринків за одночасного дотримання технологічних стандартів виробництва та зниження собівартості продукції. Багатовекторне поєднання виробничих пріоритетів вимагає чіткої структуризації цілей, завдань та управлінських рішень у ключових сферах діяльності підприємства, зокрема і в плануванні витрат на виробництво.

Незважаючи на складність та багатокомпонентність системи планування виробничих витрат промислового підприємства, у науковій літературі виділяють кілька основних категорій, що визначають сферу та характер використання фінансових інвестицій у виробничу діяльність.

Структура операційних витрат підприємства поєднує кілька основних категорій витрат, що пов'язані із забезпеченням різних напрямів господарської діяльності, зокрема: прямі матеріальні витрати, пов'язані із придбанням та використанням сировини, накладні виробничі витрати, витрати на оплату праці, витрати на технічне обладнання виробничого процесу [5; 9]. Основні витрати промислових підприємств складаються із виробничих та невиробничих витрат. До першої категорії відносять особливу форму перетворення, формування і привласнення вартості, що визначає кінцеву вартість під час реалізації продукції підприємства на ринку [1, с. 6–7]. До категорії невиробничих витрат в управлінському обліку, як правило, відносять адміністративно-організаційні витрати, пов'язані з реалізацією продукції та забезпеченням невиробничих процесів на підприємстві та безпосередньо не залежать від обсягів та динаміки реалізації продукції [2, с. 48].

Планування обсягів оплати праці в промисловому секторі економіки є доволі суттєвою проблемою, адже воно пов'язано насамперед із необхідністю визначення ролі та характеру впливу витрат на оплату праці, з огляду на економічні результати виробництва. Для цього витрати на оплату праці працівників промислових підприємств необхідно розглядати в сукупності з іншими видами прямих операційних витрат, такими як прямі матеріальні витрати, загальнопромислові витрати та інші види прямих витрат [3, с. 85].

Однак до особливостей упровадження сучасних технологій виробництва слід віднести також той факт, що їх використання не несе обов'язкової та термінової матеріальної віддачі, що призводить до необхідності оцінки не лише тактичних, але й стратегічних переваг інвестування у виробничу сферу промислового підприємства. Впровадження гнучких операційних систем має бути спрямовано не лише на матеріальну, але й на нематеріальну складову частину їх функціонування, причому даний процес потребує активації зусиль як керівництва, так і безпосередньо персоналу підприємства. При цьому роль структури капітальних інвестицій є надзвичайно високою, оскільки вибір балансу в той чи інший бік може суттєво змінити перспективи розвитку підприємства [6, с. 159–160].

Насамперед даний аспект стосується планування капітальних інвестицій у виробництво, оскільки їх структура поєднує різні напрями впровадження операційної стратегії. Так, до капітальних інвестицій промислового підприємства насамперед необхідно віднести затрати на придбання та створення нових і модернізацію, модифікацію, добудову, дообладнання та реконструкцію діючих необоротних матеріальних активів [4, с. 142]. Натомість у сучасній практиці інвестиційного аналізу доволі часто розглядають

капітальні інвестиції з боку саме нематеріальних активів, що впливають на операційну діяльність та забезпечують виконання основних видів робіт, пов'язаних з упровадженням капітальних інвестицій у промислове виробництво.

Діапазон залучення капітальних інвестицій в операційній діяльності підприємства є достатньо широким, оскільки воно охоплює процеси, пов'язані з технічним обладнанням виробництва, проектно-розвідувальні, технологічно-конструкторські, будівельно-монтажні роботи, що забезпечують підприємство можливостями нарощувати або зберігати власні темпи виробництва за умов впливу науково-технічного прогресу, контролю обсягів поточних операційних витрат та планування виробничих потужностей [5; 8]. Саме тому капітальні інвестиції в діяльність промислових підприємств, з огляду на їх специфіку та особливості, стають основним фактором успішного розвитку промислового підприємства в умовах ринкових відносин. У табл. 1 представлено динаміку обсягів капітальних інвестицій за видами промислової діяльності в 2010–2014 рр.

Як можна бачити із приведених даних, обсяги реалізованої продукції за різними видами промислової діяльності в період із 2010 по 2014 р. зросли в середньому на 37%. Найбільшими темпами обсяги реалізованої продукції зросли у сфері постачання електроенергії, газу, пари та конд. повітря – на 61,8%, виробництва харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів – на 61,3%, виробництва меблів, ремонту і монтажу машин та устаткування – на 36,3%. Водночас обсяги реалізації зменшились протягом п'яти років у сфері виробництва автотранспортних та інших засобів – на 10,8%, виробництва коксу та продуктів нафтопереробки – на 38,2%. Щодо сфери металургійного виробництва, то обсяги реалізації в даному періоді часу змінились незначним чином та становили позитивну динаміку – 18,7% за п'ять років.

Одним із перших кроків на шляху відновлення промислового сектору є впровадження ефективної інвестиційної політики, що забезпечить насамперед відновлення матеріально-технічної та виробничої бази підприємств. Для цього необхідно розглянути динаміку капітальних інвестицій за видами промислової діяльності (табл. 2).

Відповідно до приведених даних, можна виділити, що загальний рівень капітальних інвестицій за 2010–2014 рр. збільшився на 55,7%. Більшість галузей мають позитивну динаміку, зокрема: металургійне виробництво – 176,7%, постачання електроенергії, газу, пари та конд. повітря – 246,8%, виробництво основних фармацевтичних продуктів та препаратів – 249,8%, тощо. Однак кілька галузей промисловості мають і негативну динаміку, зокрема: виробництво коксу та продуктів нафтопереробки – 62,4%, виробництво електричного устаткування – 9,3%. Отже, динаміка обсягів капітальних інвестицій за галузями промисловості є достатньо різною, що не дає можливості однозначно стверджувати про зв'язок між обсягами капітальних інвестицій та реалізованої продукції, що значно ускладнює вирішення наукового завдання. Більше того, з огляду на вплив мотивації персоналу промислових підприємств на результати діяльності, доцільним є визначення третього показника, який буде включено до аналізу. Дані щодо динаміки середньомісячної заробітної плати за видами промислової діяльності представлено в табл. 3.

Таблиця 1

**Динаміка обсягів реалізованої продукції за видами промислової діяльності
в 2010–2014 рр., млн. грн. [7]**

	2010	2011	2012	2013	2014
Промисловість	1043110,8	1305308	1367926	1322408	1428839
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	104081,5	143747,7	143941,9	151575,3	154700,8
Виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів	187522	216454	245869,7	253439	302391,9
Текстильне виробництво, виробництво одягу, виробів зі шкіри	8348,6	9676,2	9763,6	9606	11510
Виготовлення виробів із деревини, паперу та полігр. діяльність	26987,3	31613,1	34103,9	35934,9	43816,7
Виробництво коксу та продуктів нафтопереробки	75102,4	77891,3	63056,1	48864,5	47126,1
Виробництво хімічних речовин і хімічної продукції	32420,4	52674,3	55966,7	48508,1	49808,2
Виробництво основних фармацевтичних продуктів і препаратів	7396,7	8860	10457,3	12202,9	14595,8
Виробництво гумових і пластм. виробів, неметал. мін. продукції	45791,8	55583	58714,8	58386,8	64212,5
Металургійне виробництво, виробництво готових мет. виробів	200001,9	241884,7	223294,1	207305,3	237393
Виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції	6691,4	11529	7876,8	7508,7	8133,4
Виробництво електричного устаткування	15755,2	16715,6	22141,3	21832,4	21005,7
Виробництво машин та устаткування, не відн. до інших угруповань	30608,7	37622,8	37567,8	34782,4	33524,8
Виробництво автотранспортних засобів та інших трансп. засобів	44001,6	64980,5	72953,4	49803,1	39260,8
Виробництво меблів, ремонт і монтаж машин та устаткування	22712	27052,9	29381,1	29560,2	30956,4
Постачання електроенергії, газу, пари та конд. повітря	217430,1	289016,2	333248,2	333400,6	351803,2
Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	18259,2	20006,7	19588,8	19698,2	18599,8

Таблиця 2

**Динаміка обсягів капітальних інвестицій за видами промислової діяльності
в 2010–2014 рр., млн. грн. [7]**

	2010	2011	2012	2013	2014
Промисловість	55384,4	78725,8	91598,4	97574,1	86242
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	15261,1	22097,7	22293,5	21624,8	20010,6
Виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів	8510,2	12061,5	13279,7	14941,3	13486,7
Текстильне виробництво, виробництво одягу, виробів зі шкіри	479,9	539,4	371,6	481,5	623
Виготовлення виробів із деревини, паперу та полігр. діяльність	1387,1	3596,4	2258,4	2433,9	2011,8
Виробництво коксу та продуктів нафтопереробки	1418,4	1602,5	1237,5	674,6	534,2
Виробництво хімічних речовин і хімічної продукції	2440,6	2767,7	3436,6	2653,6	2174,6
Виробництво основних фармацевтичних продуктів і препаратів	565,7	802,5	824,2	1073	1413,2
Виробництво гумових і пластм. виробів, неметал. мін. продукції	3801,7	4241,3	3790	4231,7	3989
Металургійне виробництво, виробництво готових мет. виробів	6695,4	9787	9227,8	10875	11833,6
Виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції	227,9	408,7	501	194,5	224,5
Виробництво електричного устаткування	663,5	632,7	673,4	1000,3	601,7
Виробництво машин та устаткування, не відн. до інших угруповань	1581,7	2162,2	2781,5	2132,1	2020,8
Виробництво автотранспортних засобів та інших трансп. засобів	1680,2	2422,7	2815,4	3122,9	2627,7
Виробництво меблів, ремонт і монтаж машин та устаткування	699,6	1136,7	1079,7	903,5	933,6
Постачання електроенергії, газу, пари та конд. повітря	9279,9	13475,1	25381,8	29309,5	22895
Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	691,5	991,7	1646,3	1921,9	862

Середньомісячна заробітна плата в промисловості України в 2010–2014 рр. зросла на 54,7%, про що свідчать дані Державної служби статистики України. Щодо окремих складових сфер промислової діяльності, то найбільші темпи проросту по даному показнику відбулись у галузі виробництва фармацевтичних продуктів та препаратів – 178,3%, добувній промисловості – 152,5%, сфері постачання електроенергії, газу, пари та конд. повітря – 160,5%.

Водночас найменші темпи зростання середньомісячної заробітної плати відбулись у галузі виробництва автотранспортних засобів та інших транспортних засобів – 138%. Таким чином, можна відзначити достатньо великий розбіг статистичних даних за основними галузями промисловості по показниках обсягів реалізації промислової продукції, капітальних інвестицій та середньомісячної заробітної плати.

Із метою визначення взаємозалежності розглянутих показників витрат та їх впливу на результуючий показник, що відповідає динаміці обсягу реалізованої продукції авторами запропоновано використання математичної моделі. Даний підхід дає змогу визначити залежність факторних показників обсягів капітальних інвестицій та середньої заробітної плати, яка має вигляд рівняння:

$$\hat{y} = b_0 + b_1x_1 + b_2x_2, \quad (1)$$

де b_0 , b_1 , b_2 – коефіцієнти, що визначають залежність змінних показників x_1 та x_2 на значення результуючої функції y (середній обсяг реалізації промислової продукції в 2010–2014 рр.);

x_1 , x_2 – показники середніх обсягів капітальних інвестицій та заробітної плати за видами промислової діяльності за 2010–2014 рр.

Визначення коефіцієнтів b_1 та b_2 дало змогу не лише розглянути характер впливу показника на результуючий показник, але й у цілому оцінити потенціал даного впливу. У результаті проведення розрахунків нами було отримано рівняння множинної лінійної регресії, яке має такий вигляд:

$$\hat{y} = 114226,5 + 20,63x_1 - 39,5x_2, \quad (2)$$

Таким чином, коефіцієнт x_1 , що дорівнює 20,63, свідчить про менший рівень впливу на результуючий показник \hat{y} , аніж коефіцієнт x_2 . Негативне значення коефіцієнту x_2 свідчить про зворотній зв'язок між динамікою показника середньомісячної заробітної плати по відношенню до обсягів реалізованої промислової продукції, що є важливим з огляду на планування даних показників в динаміці. Щодо обсягів капітальних інвестицій, то в даному разі зв'язок є прямим, і це пояснюється позитивним значенням коефіцієнту b_1 (20,63), але його вплив дещо менший за коефіцієнт b_2 (39,5).

Після того як нами було розраховано параметри лінійної регресії, стало необхідним проведення аналізу адекватності математичної моделі та перевірки значення параметрів множинної лінійної регресії. Для того щоб визначити адекватність математичної моделі, нами було проведено її перевірку на відповідність до критерію Фішера. Згідно зі статистичними та розрахунковими даними, значення критерію Фішера за параметрами даної лінійної регресії визначено як 81,84.

Для того щоб визначити значення критерію $F_{\text{спост}}$, було задано рівень значимості $\delta=0,05$, за яким було зроблено припущення, що в 5% випадків буде відхилено правильну гіпотезу. За розра-

Таблиця 3

Динаміка середньомісячної заробітної плати за видами промислової діяльності в 2010–2014 рр., грн./ос. [7]

	2010	2011	2012	2013	2014
Промисловість	2578	3119	3497	3774	3988
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	3570	4417	4923	5289	5445
Виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів	2145	2554	2896	3117	3337
Текстильне виробництво, виробництво одягу, виробів зі шкіри	1327	1619	1737	1866	2107
Виготовлення виробів з деревини, паперу та полігр. діяльність	1873	2238	2552	2811	3020
Виробництво коксу та продуктів нафтопереробки	3265	3732	4025	4377	4798
Виробництво хімічних речовин і хімічної продукції	2359	2929	3540	3640	3971
Виробництво основних фармацевтичних продуктів і препаратів	3489	4047	4843	5447	6219
Виробництво гумових і пластм. виробів, неметал. мін. продукції	1985	2433	2691	2892	3069
Металургійне виробництво, виробництво готових мет. виробів	2889	3530	3871	4150	4682
Виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції	2040	2487	2704	3086	3211
Виробництво електричного устаткування	2095	2541	2762	3026	3159
Виробництво машин та устаткування не відн. до інших угруповань	2213	2724	3041	3281	3433
Виробництво автотранспортних засобів та інших трансп. засобів	2423	2882	3253	3265	3343
Виробництво меблів, ремонт і монтаж машин та устаткування	2028	2543	2820	2982	3167
Постачання електроенергії, газу, пари та конд. повітря	3043	3609	4134	4524	4885
Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	1971	2285	2525	2770	2967

хованими даними знаходимо критичне значення критерію Фішера:

$$F_{\text{крит}} = (K_1, K_2, d) = (p, n-p-1, d), \quad (3)$$

де K_1 – кількість параметрів математичної моделі;

K_2 – кількість спостережуваних значень кожного параметру лінійної регресії;

δ – рівень значимості критерію Фішера.

Таким чином, $F_{\text{крит}} = (2, 14, 0,05)$ за таблицею значень критерію Фішера дорівнює 3,74.

$$F_{\text{спост}} = \frac{\frac{1}{p}SSR}{\frac{1}{n-p-1}} = \frac{\frac{1}{2} \sum_{i=1}^{11} (\hat{y}_i - \bar{y})^2}{\frac{1}{8} \sum_{i=1}^{11} (y_i - \bar{y})^2}, \quad (4)$$

де y_i – спостережувальне значення фактору;

\hat{y} – значення y , отримані згідно з рівнянням регресії (2);

\bar{y} – вибіркове середнє значення y .

Отже, $F_{\text{спост}} = 81,84$, і оскільки умова $F_{\text{спост}} > F_{\text{крит}}$ є виконаною, то можливо зробити висновок про адекватність математичної моделі за рівня значимості $\delta = 0,05$.

Окрім дослідження адекватності, авторами також було проведено додатковий поглиблений аналіз приведеної математичної моделі.

Розраховано коефіцієнт детермінації за формулою:

$$\bar{R}^2 = 1 - \frac{SSE}{SST}, \quad (5)$$

де $SSE = \sum_{i=1}^n (y_i - \hat{y})^2$ – сума квадратів помилок (6), $SST = \sum_{i=1}^n (y_i - \bar{y})^2$ – загальна сума квадратів відхилень (7).

Визначений коефіцієнт детермінації дорівнює $\bar{R}^2 = 0,92121$, що можна пояснити таким чином: 92,12% варіації залежності результуючого показника y пояснюється варіацією незалежних змінних x_1 та x_2 . Оскільки значення \bar{R}^2 достатньо наближене до 1, можна вже по даному факту стверджувати про адекватність економіко-математичної моделі.

Також було розраховано скорегований коефіцієнт детермінації за такою формулою:

$$\bar{R}_{\text{скор}}^2 = 1 - (1 - R^2) * \frac{n-1}{n-p-1}, \quad (6)$$

де $n = 17$ – кількість спостережуваних значень;
 $p = 2$ – кількість параметрів досліджуваної моделі.

За результатами розрахунку було визначено скорегований коефіцієнт детермінації: $\bar{R}_{\text{скор}}^2 = 0,90151$.

Слід відзначити, що позитивний коефіцієнт змінної x_1 свідчить про пряму залежність у динаміці факторного та результуючого показників, а в разі змінної x_2 залежність є зворотною.

Проведений аналіз за допомогою приведеної математико-статистичної моделі дав змогу виявити залежність між показниками обсягів середньомісячної заробітної плати та темпів залучення капітальних інвестицій та їх впливу на обсяг реалізованої промислової продукції.

Висновки. Формування балансу витрат на забезпечення операційної діяльності промислового підприємства є ключовим завданням ефективного планування, що визначає засади операційної стратегії, темпи та характер виробничої діяльності, її ефективність та конкурентоспроможність. За результатами приведеної математичної моделі можна зробити такі висновки:

– капітальні інвестиції забезпечують розвиток матеріально-виробничої бази підприємства, їх вплив є визначальним, що доведено результатами розрахунку математико-статистичної моделі;

– тенденції обсягів середньомісячної заробітної плати мають негативний зв'язок із показником обсягу реалізованої продукції, тобто в конкретному випадку її збільшення не призведе до зростання обсягів реалізованої продукції, а матиме зворотній ефект;

– різниця коефіцієнтів параметрів моделі визначає більший вплив показника середньомісячної заробітної плати на результуючий показник, що може бути використано за жорсткого регулювання структури операційних витрат промислового підприємства.

У цілому використання економіко-математичних моделей у процесі планування операційних витрат дає змогу розглядати їх як додатковий аналітичний інструмент та підвищує ефективність управлінських рішень.

Список використаних джерел:

1. Калина А.В. Економічний аналіз / А.В. Калина. – К. : Університет «Україна», 2006. – 254 с.
2. Гарасим П.М. Фінансовий, управлінський та податковий облік / П.М. Гарасим, Г.П. Журавель, П.Я. Хомин. – Тернопіль, 2003. – 522 с.
3. Шелудько В.М. Фінансовий менеджмент : [підручник] / В.М. Шелудько. – Київ : КНУ ім. Тараса Шевченка.
4. Головка Т.В. Фінансовий облік – 1 : [підручник] / Т.В. Головка. – К. : КНЕУ, 2008. – 416 с.
5. Бондур Т.О. Загальновиробничі витрати як елемент виробничої собівартості в рослинництві / Т.О. Бондур // Економіка АПК. – 2008. – № 1. – С. 126–130.
6. Чейз Р.Б. Производственный и операционный менеджмент / Р.Б. Чейз, Н. Эквилайн, Дж.Я. Роберт. – М. : Вильямс, 2004. – 704 с.
7. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
8. Пантелеев В.П. Аудит капітальних вкладень та фінансових інвестицій / В.П. Пантелеев // Аудит : [навч. посіб.]. – К. : Професіонал, 2008. – 268 с.
9. Фінансовий інформаційний портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://minfin.com.ua/>.
10. Агентство з розвитку інфраструктури фондового ринку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://smida.gov.ua/>.

Перепадя Ф. Л.

Мариупольский государственный университет

Тонких Л. С.

Азовский морской институт

Одесской национальной морской академии

МЕТОДЫ УПРАВЛЕНИЯ ЗАТРАТАМИ НА ОПЛАТУ ТРУДА ПЕРСОНАЛА ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ

Резюме

Рассмотрено планирование объемов операционных затрат на оплату труда персонала промышленных предприятий в связи с показателями объемов капитальных инвестиций в производство и объемов реализованной продукции. Предложено использование методов экономико-математического моделирования, которое позволяет выявить взаимосвязь между отдельными факторами, влияющими на экономические результаты производственной деятельности промышленных предприятий.

Ключевые слова: промышленные предприятия, планирование затрат, капитальные инвестиции, заработная плата, реализованная продукция.

Perepadia F. L.

Mariupol State University

Tonkykh L. S.

Azov Maritime Institute,

National University "Odessa Maritime Academy"

METHODS OF LABOR COSTS MANAGEMENT AT INDUSTRIAL ENTERPRISES

Summary

The article deals with problems of operating expenses planning for personnel salaries at industrial enterprises in connection with the volumes of capital investments in production and sales. It is suggested the use of methods of economic-mathematical modelling, allowing to identify the relationship between the individual factors influencing the economic results of production activities of industrial enterprises.

Keywords: industrial enterprises, costs planning, capital investment, salary, products sold.

УДК 330.322

Татарульєва А. О.

ДВНЗ «Криворізький національний університет»

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРЯМОГО ІНОЗЕМНОГО ІНВЕСТУВАННЯ

У статті представлені основні результати дослідження тенденцій державного регулювання прямого іноземного інвестування в країнах Центрально-Східної Європи (ЦСЄ). В ході аналізу було виявлено, що більшість країн ЦСЄ застосовують стимулюючі заходи по залученню іноземних інвестицій. Визначено, що країни Центральної та Східної Європи використовують практику обмеження доступу іноземних інвесторів у стратегічні галузі.

Ключові слова: інвестиції, пряме іноземне інвестування, державне регулювання, Центрально-Східна Європа, національна безпека.

Постановка проблеми. Міжнародна інвестиційна діяльність в країнах Центрально-Східної Європи активізувалася наприкінці ХХ ст., особливо це стосується періоду після 1996 р. У цей час спостерігалися активні трансформаційні процеси національних економік цього регіону в результаті розбудови ринкового господарства, високі темпи росту світової економіки, прагнення інвесторів до отримання надприбутків. У свою чергу, світова фінансово-економічна криза 2008-2009 рр. зумовила зменшення потоку інвестицій до цього регіону.

Загальні тенденції державного регулювання прямого іноземного інвестування для країн Центрально-Східної Європи (Болгарія, Естонія, Латвія, Литва, Македонія, Польща, Румунія, Словаччина, Словенія, Угорщина, Україна, Хорватія, Чехія) характерні оскільки їх макросистеми відпо-

відають критеріям: подібність спільного історичного минулого, порівнянність передумов економічного розвитку, відносна подібність параметрів початкового етапу економічних реформ. Також необхідно звернути увагу й на інерційність системної динаміки розвитку. Саме тому досвід країн Центрально-Східної Європи може бути корисним з огляду на «демонстраційний ефект» і запобігання загрозам в процесі стимулювання інвестиційної активності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок в економічну теорію засад державного регулювання прямого іноземного інвестування зробили такі науковці, як Б.В. Губський, В.В. Дергачов, С.В. Захарін, О.Г. Федоренко, Н.Н. Вознесенська та інші.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Разом із тим, незважаючи на вели-